

บทคัดย่อ

ชุดโครงการวิจัยวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ: ฉบับ 2 (RDG5240013)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการทำงานของโครงการประสานงานชุดโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ (ตามสัญญาเลขที่ RDC 5140009) ซึ่งมีเป้าหมายดังนี้

1.1 ให้นักเรียนมัธยมในท้องถิ่นภาคเหนือ 12 จังหวัดเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และสามารถเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ ออกเผยแพร่ได้

1.2 เพื่อสนับสนุนให้ครูเข้าใจแนวคิดและวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพียงพอที่จะสนับสนุนและเป็นพี่ปรึกษาแก่นักเรียนในการศึกษาประวัติศาสตร์/ วัฒนธรรมของท้องถิ่น และนักเรียนสามารถเขียนรายงานผลการศึกษาได้

1.3 เพื่อสนับสนุนการนำเสนอผลงานของนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการนำผลงานศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปใช้ในการเรียนการสอน

1.4 เพื่อสังเคราะห์เนื้อหาประวัติศาสตร์ของยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ

2. เพื่อให้ทุนสนับสนุนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในพื้นที่ 12 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลำปาง สุโขทัย ตาก พิษณุโลก อุทัยธานี อุตรดิตถ์

3. เพื่อสนับสนุนการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง เกี่ยวกับงานยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ

พื้นที่วิจัย

ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง 12 จังหวัด โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายหลักตามพื้นที่โครงการ วิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ (Area-based Collaborative Research หรือ ABC) ของสกว. เป็นหลักตามลำดับดังนี้ กลุ่มเชียงใหม่ พิษณุโลก กำแพงเพชร และอุทัยธานี (ABC) กลุ่มที่ 2 ลำปาง ลำพูน นครสวรรค์ สุโขทัย และตาก กลุ่มที่ 3 เชียงราย และพะเยา

ผลของการวิจัย

ด้านรูปธรรม ได้ผลงานสังเคราะห์เนื้อหาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ 5 ประเด็นรวม สังเคราะห์ภาพรวม วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ 1 เรื่อง และสังเคราะห์กระบวนการทำวิจัย ระดับ ภาค ระดับจังหวัด ระดับ โรงเรียน

การผลิตสื่อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดมีจำนวน 20 โครงการ กำหนดประเด็นในการผลิตวีดิทัศน์ จำนวน 5 ประเด็น ๆ ละ 4 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 20 เรื่อง โดยเป็นเรื่องที่สอดคล้องประเด็นการสังเคราะห์งานที่จะนำมาผลิตเป็นหนังสือ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ประเด็นประเพณี / พิธีกรรม / ความเชื่อ

ประเด็นสมบัติสาธารณะ ประเด็นการทำมาหากิน / อาชีพ ประเด็นการปรับตัว / การย้ายถิ่น /ชาติพันธุ์

ประเด็นภูมินามนิเวศน์วัฒนธรรม

ด้านนามธรรม

ผลลัพธ์ด้านชุมชนเกิดจิตสำนึกประวัติศาสตร์ตัวตนภายในของชุมชน การกระตุ้นความทรงจำและตระหนักว่าประสบการณ์ที่ตกผลึกในประวัติศาสตร์คือวิถีชีวิต การปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์อย่างผสมกลมกลืนกับบริบททางธรรมชาติและสังคม โดยการนำความทรงจำในอดีตผนวกความรู้ใหม่จากท้องถิ่นและความรู้จากภายนอกมาปรับใช้ให้เหมาะสม และความรู้เหล่านั้นยังถูกส่งทอดมาจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน

เกิดการไหลเวียนความรู้และประสานความสัมพันธ์ของคนในหลายสถานภาพ กระบวนการวิจัย คืออาจารย์จากมหาวิทยาลัยได้รู้จักชุมชนท้องถิ่นของไทย อาจารย์และครุฑนักวิจัยกลายเป็นคนที่รู้จักชาวบ้าน ไม่ใช่เรียนรู้เพียงประวัติศาสตร์ อาจารย์และครูได้เรียนรู้

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้อาจารย์และครูเกิดการเปลี่ยนแปลง วิธีสอนเปลี่ยนแปลง ยอมรับคำตอบของนักเรียนที่หลากหลายและความแตกต่างระหว่างบุคคล เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง จะทำให้ครูคิดไปได้ไกลกว่าเรื่องโรงเรียนและหลักสูตรชุมชน อาจารย์จากมหาวิทยาลัยจะได้สังเคราะห์องค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ช่วยยกระดับข้อมูลชุมชนสู่ความรู้ระดับทฤษฎี ได้ผลงานวิจัยที่จะไปถ่ายทอดในมหาวิทยาลัยทั้งเนื้อหาและกระบวนการ กล่าวได้ว่าการทำวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เนื้อหาของหลักสูตรชุมชน และได้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ การบูรณาการวิชา การมีส่วนร่วมจากคนทุกระดับ เพื่อไหลเวียนความรู้ ตั้งแต่ข้อมูลการบอกเล่าสู่การจัดระบบ จนถึงการใช้ฐานคิดเชิงทฤษฎี งานวิจัยเกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้จริง นักเรียนและครูได้พัฒนาศักยภาพ ไม่ได้เกิดการเรียนรู้เฉพาะเรื่องราวประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่เด็กนักเรียนยังได้เรียนรู้ว่าตนเองสนใจเรื่องอะไรของชุมชน พัฒนาศักยภาพของเด็ก โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีจุดเน้นอยู่ที่การเรียนรู้จากการทำวิจัย ทั้งเครื่องมือทำวิจัยและเนื้องานต่างมีอิทธิพลส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้น ครูนักเรียนได้ตระหนักว่าสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองการรู้จักตนเองก็คือความแจ่มชัดในการมองประสบการณ์ในอดีตที่มีผลมาถึงปัจจุบัน ข้อค้นพบนี้ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่ากระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์และการเชื่อมโยงข้อมูลจนเกิดภาพซับซ้อนของชุมชนเป็นการเพิ่มศักยภาพในการคิดของผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด ทำให้เข้าใจภาพจริงของชุมชนได้ชัดเจนขึ้นซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อการปรับตัวของชุมชน และตระหนักถึงพลังของชุมชนของตนเอง